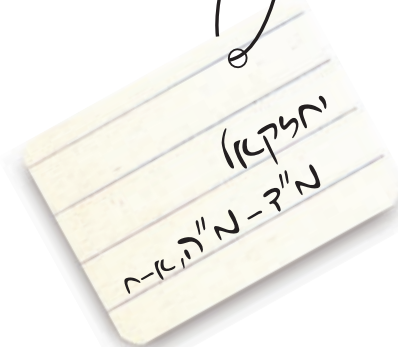

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת
ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק מ"ד

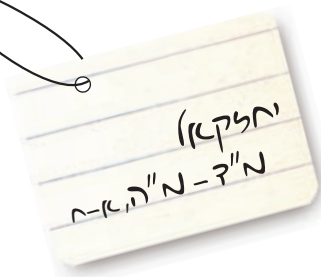
משסיים לנבא על מבנה הבית ומידותיו, עובר יחזקאל אל סדר העבודה העתידי שיתקיים בו. הפרק פותח בהוראה על סגירת השער המזרחי (א-ג), ועיקרו מוקדש להלכות הכוהנים ועבודתם. תחילה מורחקים בני נכר מן המקדש, והלויים החוטאים מובדלים מהכוהנים בני צדוק שנותרו נאמנים לה'. לאחר מכן מפורטות הלכות הכוהנים, המשקפות את השינוי שחל במעמד הכהונה.

1 'השער הזה סגור יהיה לא יפתח' (ב) מה מייחד את 'השער הזה' ומה מבטאת סגירתו התמידית? ראו את דברי המלבי"ם: 'הודיע לו שמעתה יהיה השער הזה סגור ולא יפתח לעולם להורות שהשכינה לא תצא עוד משם לעולם'. נסו להציע הסבר נוסף לסגירת השער מבחינתו של העם.

2 פסוקים ט-טז עוסקים בהבדלת מעמד הלויים ממעמד הכוהנים בני צדוק, ומתוארים בהם מעשי הלויים והכוהנים בימי בית ראשון והשלכות המעשים הללו בבית העתידי. עמדו על הזיקה הלשונית והמהותית בין המעשה לתוצאה אצל כל אחד מהם. בחנו את ההבדל בין תפקיד הלויים לתפקיד הכוהנים: את מי ישרתו הלויים (יא, יד) והכוהנים (טו-טז), לפני מי יעמדו (יא, טו), ואיזו משמרת ישמרו (יד, טז). שימו לב גם ללשונות הקירוב והריחוק החוזרות בפסוקים אלה.

3 ההלכות המופנות לכוהני בית צדוק (יז-לא) דומות להלכות הכוהנים בספר ויקרא, אולם יש כמה הבדלים משמעותיים ביניהן. עקבו אחרי ההבדלים העיקריים ובחנו מה מאפיין את הלכות הכוהנים ביחזקאל לעומת ציווי התורה:

(א) לבוש: השוו את הציווי ביחזקאל (מ"ד, יז) ללבוש הכוהנים בתורה, הנעשה מבד, צמר וחומרים נוספים (שמות כ"ח, ג-ה) וכן ללבוש הכהן הגדול ביום הכיפורים, הנעשה מפשתן (בד) בלבד (ויקרא ט"ז, ד).

(ב) תספורת: השוו את הציווי בפס' כ לציווי התורה על הכוהנים (ויקרא כ"א, ה) ועל הכהן הגדול (ויקרא כ"א, י).

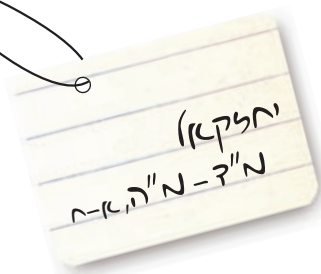
(ג) מעמד אישי: השוו את איסורי הנישואין בפס' כב לציווי התורה בויקרא כ"א, ז ולדין הכהן הגדול בויקרא כ"א, יד.

פרק מ"ה, א-ח

בהמשך להלכות הכוהנים בפרק מ"ד ולתרומות לכוהנים שבסיומו, עובר יחזקאל בפרק מ"ה אל תרומה מסוג חדש: תרומת הארץ (א-ח). תרומה זו הינה חלק מתהליך חלוקתה המחודשת של הארץ שיפורט בפרק מ"ח, והיא משתלבת בתהליך התיקון וההגנה על המקדש העתידי.

4 'תָּרִימוּ תְּרוּמָה לַה' קֹדֶשׁ מִן הָאָרֶץ' (א) תנו דעתכם להבדל בתכליתם של השטחים הניתנים לכוהנים (ב-ד) לעומת תכלית השטחים הניתנים ללויים (ה). ראו את הכתוב לעיל מ"ד, כח וחשבו מה יכולה להיות הסיבה להבדל ביניהם.

5 במעגל החיצוני, מחוץ לתרומת הקודש, מצויות אחוזות העם (ו) והנשיא (ז-ח), שאינן קדושות. עמדו על הקשר בין הפרדה זו ובין חידושים נוספים המאפיינים את המקדש העתידי. תנו דעתכם גם על הטעם הנוסף המפורש באשר לאחוזת הנשיא, ולביקורת החרפה המצורפת אליו בפסוקים ט-י.

הרחבה

אמרו חכמים - 'אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד'. חזון המקדש העתידי ביחזקאל איננו חזון מופשט ושירי, בדומה לחזון הר בית ה' של ישעיהו, אלא מתבסס על קובץ חוקים מפורט ומדוקדק, בהתאם לסגנונו הנבואי של יחזקאל. ואכן, בכל ספרי הנביאים אין דוגמא מקבילה לקובץ חוקים נבואי שכזה. בליבו של הקובץ, בפרקים מ"ד-מ"ו מפורטים חוקי הכוהנים והקרבנות, בסגנון דומה להפליא ל'תורת הכוהנים' שבתורה. אולם דווקא דמיון זה מבליט את הסתירות בין יחזקאל ובין דברי התורה. סתירות אלה היו חמורות כל כך בעיני חכמים עד שהביאו כמעט לגניזתו של ספר יחזקאל:

"אמר רב יהודה: ברם, זכור אותו האיש לטוב, וחנניה בן חזקיה שמו, אלמלא הוא נגזר ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה. מה עשה? העלו לו שלוש מאות גרבי שמן, וישב בעלייה ודרשו. (בבלי חגיגה יג ע"א)

ספר יחזקאל ניצל אפוא בזכות מסירותו של חנניה בן חזקיה שדרש את ספר יחזקאל והתמודד עם הסתירות. בהמשך הסוגיה מובא טעם אחר לגניזת ספר יחזקאל, הנעוץ בסתרי התורה שבתחילתו. גם במקרה זה הציל חנניה את ספר יחזקאל מגניזה:

"תנו רבנן: מעשה בתינוק אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל, והיה מבין בחשמל, ויצאה אש מחשמל ושרפתו. וביקשו לגנוז ספר יחזקאל. אמר להם חנניה בן חזקיה: אם זה חכם - הכל חכמים הן?"

הגמרא לא מסרה לנו כיצד יישב חנניה את הסתירות, אולם התבוננות בקובץ פרקי המקדש בשלמותו מעלה כיוון כללי לפתרון: בדומה לחזון העתידי של המקדש, כך גם בחזון על עבודת המקדש מבטא יחזקאל מגמה של התקדשות יתרה כתיקון למקדש הראשון, שנחרב בעטייה של הטומאה ששררה בו, והבדלה חדה וברורה יותר בין הקודש ובין החול.

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְדָּא" < לקט ביאורי מילים ליחזקאל פרקים מ"ד-מ"ה

פרק מ"ד (ג) אֶת הַנְּשִׂיא נְשִׂיא הוּא יֵשֵׁב בּוֹ לֹאֲכַל לֶחֶם: כיוון שלנשיא יש מעמד מיוחד הוא יקבל רשות לאכול בשער את קרבן השלמים.

(יח) לֹא יִחַגְרוּ בִּזְע: לא יחגרו במקום שבו מזיעים, אלא 'כנגד אצילי ידיהם'. פירוש אחר: לא יחגרו אבנט צמר הגורם לזיעה.

(כ) כְּסוּם יִכְסְמוּ אֶת רִאשֵׁיהֶם: תספורת ממוצעת של השיער, שאינה נחשבת גילוח מצד אחד, וגידול שער מצד שני.

פרק מ"ה (ז) וְלִנְשִׂיא מִזָּה וּמִזָּה לְתִרְוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְלֶאֱחֻזַּת הָעִיר: הקרקעות שמקבל הנשיא הן משני צידי תרומת הקודש של הכוהנים והלויים ואחוזת העיר.